

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
2014. gada 13. janvārī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs
Gunārs Kūtris.

G. Kūtris.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Šodien, 2014. gada 13. janvārī, atsākam tiesas sēdi, lai izskatītu lietu Nr. 2013–04–01 *“Par Civilprocesa likuma 33. panta trešās daļas 1. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 92. pantam”*.

Satversmes tiesa, gatavojot tiesas spriedumu, nonāca pie secinājuma, ka mums ir nepieciešams vēl papildus uzklaustīt pieaicinātās personas, proti, jāatjauno tiesa tajā spriešanas procesā, kas saucas „Lietas izskatīšana pēc būtības”.

Savukārt, šajā stadijā, kā nolēmām, nav nepieciešams vēlreiz uzklaustīt tiesneša ziņojumu, kā arī lietas dalībnieku sākotnējās runas, lai izteiktu savu prasījumu pie nosacījuma, ja vien šodien jums nav vēlēšanās precizēt prasījumu vai sašaurināt, teiksim, vai arī kādi lūgumi jūsu pusēm varbūt ir...

Tiesas sastāvs ir tāds pats, kā izskatīja arī pirmo reizi.... kad sākām izskatīt lietu. Tie paši tiesneši.

Tiesas sēžu sekretāre Elīna Kursiša.

Vienīgais, kas ir.. lietas dalībnieku pārstāvis ir nomainījies. Saeimas pārstāvis. Un atbilstoši Saeimas pilnvarojumam pārstāv Juridiskā biroja juridiskais padomnieks **Edgars Pastars**. Personas dokumentu tiesas sēžu sekretārei uzrādiet... Paldies.

Tātad, vai lietas dalībniekiem ir radušies kādi lūgumi vai papildus kaut kāds priekšlikums tiesai...

I. Volkova.

Nē, godātā tiesa, lūgumu šobrīd nebūs.

G. Kūtris.

Saeimas pārstāvim?

E. Pastars.

Godātā tiesa! Lūgums būs.

Saeima ir saņēmusi Latvijas Zvērinātu advokātu padomes lēmumu, kas pieņemts 7. janvārī un saņēmām mēs viņu 9. janvārī. Un šis lēmums ir cieši saistīts ar to, ko godātā tiesa procesa laikā vairākkārt jautāja gan Saeimas pārstāvim, gan Tieslietu ministrijas pārstāvim, gan Zvērinātu advokātu padomes pārstāvim, proti, par advokatūras lomu valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniegšanas organizēšanā.

Un, ņemot vērā šos jautājumus, Saeima uzskata, ka būtu lietderīgi lietas materiāliem pievienot arī Advokātu padomes lēmumu, kas diezgan būtiski... tā ir

diezgan būtiska pozīcija šajā lietā... par to, ka Advokātu padome ir gatava nodrošināt... vienotu valsts nodrošinātu juridisko palīdzību, arī tajā skaitā, *pro bono*, kontrolēt, administrēt to.

Saprotot, ka Saeima kā ne šī lēmuma autors, nevar ļoti detalizēti paskaidrot par šo lēmumu un iespējams, pirms pievienot tiesas materiāliem, tiesa gribētu vēl pilnīgāku informāciju, iespējams, ka būtu lietderīgi arī uzklaut Advokātu padomes pārstāvi šodien kā trešo runātāju un varētu pēc tam pieņemt lēmumu par to, vai šo pievienot lietas materiāliem, vai nē.

G. Kūtris.

Paldies. Tātad pievienosim šo lietas materiālu pēc Advokātu padomes uzklautišanas.

E. Pastars.

Paldies.

G. Kūtris.

Vai Zvērinātu advokātu padomes pārstāvis ir tas pats pilnvarots, kas pagājušajā reizē bija? Bija Lauris Liepa.

L. Liepa.

Labrīt, godātā tiesa! Esmu gatavs sniegt paskaidrojumus par šo lēmumu, uz ko atsaucas Saeimas pārstāvis.

G. Kūtris.

Lūdzu, Liepas kungs! Varbūt sāksim ar jūsu uzklautišanu.

L. Liepa.

Liels paldies.

Godātā tiesa! Es pavisam īsi.

Godātie procesa dalībnieki! Līdzšinējā... novembra tiesas sēdē šajā procesā tiesa vērsa tajā skaitā arī Advokātu padomes uzmanību, nu netieši tā ar jautājumiem, ka šajā kontekstā izskatot konkrētās Civilprocesa likuma normas atbilstību vispārējiem tiesību principiem un Satversmei, ir nozīmīgi vērtēt tajā skaitā aspektu, kuru pirms desmit gadiem Satversmes tiesa vienā no lietām par jautājumu par advokātu pilnvarām un tiesībām pārstāvēt personas, tajā skaitā civilprocesā, norādīja, respektīvi, visu Latvijas iedzīvotāju, visu personu tiesības uz taisnīgu tiesu, ko nodrošina kvalitatīva jurista palīdzība. Tas nozīmē Satversmes 92. panta termina „advokāts” skaidrojumu, kādu to Satversmes tiesa savā vienā no lietām tika jau veikusi.

Jāsaka, ka Advokātu padome jau kopš 2012. gada ar Tieslietu ministriju gan darba grupās, kuras tajā skaitā vadīja arī tieslietu ministrs, gan arī dažādās, tā teikt, atbilstošu speciālistu vadītās grupās tika apspriedusi jautājumu par juridiskas palīdzības nodrošināšanu ne tikai mazturīgām personām, bet arī personām, kuras

formāli neatbilst mazturīgas personas statusam, bet kuru līdzekļi nebūtu pietiekami sarežģītu tiesas procesu gadījumā pilnasinīgu tād pilnvērtīgu advokātu palīdzību saņemt.

Un šos jautājumus Advokātu padome ir vairākās savās sēdēs skatījusi un faktiski ir jāsaka, ka Satversmes tiesa ir zināmā mērā bijusi tas, lietojot Imanta Ziedoņa vārdus, „garainis, kas veicina vārišanos”. Tātad, tas katalīzes punkts, ķīmiski to sakot, ķīmijas terminoloģiju izmantojot, kurā Advokātu padome saprata, ka ir nepieciešams atjaunot to stāvokli, kāds tas Latvijā bija līdz 2003. gadam, kurā tieši Advokātu padome bija institūcija, kas koordinēja un nodrošināja ar advokātu palīdzību juridiskās palīdzības sniegšanu visām personām, primāri tād tiem, kuri nevar atļauties savu ienākumu dēļ paši doties pie advokāta un salīgt advokātu, bet tād ir spiesti vērsties pie valsts nodrošinātas palīdzības.

Desmit gadus mēs esam dzīvojuši tikai un vienīgi kriminālprocesā, nodrošinot šo palīdzību, un šobrīd ir pienācis tas punkts, gan, var teikt valsts ekonomiskās sistēmas... valsts ekonomikai uzlabojoties, bet primāri tādēļ, ka Latvijas advokāti ir kļuvuši gan daudzskaitlīgāki, gan arī savā izpratnē par palīdzību būtiski atšķirīgu no tās, kā uz profesijas skatījās Satversmes tiesa pirms desmit gadiem. Mēs, it īpaši tie biroji, kuros ir daudz advokāti, regulāri sniedzam *pro bono*, tas ir, bezatlīdzības juridisko palīdzību, mēs iesaistāmies dažādos projektos un Zolitūdes traģēdija ir viens no piemēriem, kuros vairāk kā simts advokātu divās dienās pieteicās sniegt bez atlīdzības pirmo palīdzību... juridisko palīdzību tiem cilvēkiem, kuri ir cietuši šajā traģēdijā... Tātad ir piemēri, kuri rāda, ka advokāti ne tikai kvantitatīvi skaita ziņā, bet arī morāli ir gatavi atgriezties pie to funkciju izpildes, kas advokatūrai ir bijušas jau līdz 2003. gada spriedumam un arī faktiski līdz Juridiskās palīdzības administrācijas izveidei.

Lēmums, ko Advokātu padome pieņēma 2014. gada 7. janvārī, ir ļoti būtisks. Proti, tas nozīmē, ka advokāti ir gatavi uzņemties pārņemt tās funkcijas, ko veic šobrīd Tieslietu administrācija. Tas nebūs sarežģīti un nebūs grūti, jo faktiski Advokātu padome jau šobrīd saņem diezgan daudz pieteikumus no mazturīgām personām, kuras lūdz palīdzību visās tiesas jomās, visos procesos iespēamos un iespēju robežās šī palīdzība arī tiek sniegta. Nu, faktiski tā lielā atšķirība, kas būtu, ka palīdzību personām nodrošinātu nevis tā, kā tas ir šobrīd, kriminālprocesā Advokātu padome un pārējās tiesību jomās — Juridiskās palīdzības administrācija, bet mēs piedāvājam Tieslietu ministrijai, ka visās tiesību jomās to darītu Advokātu padome. Un tehniski tas ir iespējams. To darītu gan Padome caur savu centralizēto aparātu, gan novados, tād attiecīgi pie pārējām tiesām to darītu advokātu vecākie, kas joprojām to arī dara... šobrīd to dara kriminālprocesa jomā.

Tas ir īsumā tād par šo lēmumu, ko arī Advokātu padome nekavējoties ir nosūtījusi gan Saeimai, jo tas ir saistīts ar likumu izmaiņām, tād ar likumdošanas procesu, gan arī, pēc manām ziņām, tād šodien šis dokuments ir nosūtīts arī Tieslietu ministrijai.

Es lūgtu pievienot šo lēmumu lietai un ņemt vērā nostāju, ka advokatūra ir gatava atgriezties pie to funkciju izpildes, pilnasinīgas izpildes, kādas tā jau veica un

Satversmes tiesa... tie tiesneši, kas kādreiz ir bijuši tiesās, arī atceras, ka šāda situācija ir bijusi jau pirms desmit gadiem.

G. Kūtris.

Paldies.

Vai tiesnešiem jautājumi kādi būtu pieaicinātajai personai? Lūdzu, tiesnese Osipova.

S. Osipova.

Tātad Advokātu padome ir paudusi labo gribu, ka viņa var uzņemties plašāku kompetenci nekā šobrīd pēc normatīvajiem aktiem ir dota, tas ir pirmais solis. Vai ir bijušas jau iepriekš kādas sarunas ar Tieslietu ministriju vai likumdevēju?

L. Liepa.

Godātā tiesa. Atbildot uz jūsu vēstuli Advokātu padomes pārstāvji, tajā skaitā arī es un advokāts Egils Radziņš un advokāts Agris Bitāns ir bijuši izvirzīti no Advokātu padomes runāt par šo procesu un šīs sarunas ir notikušas vēl tieslietu ministra Bērziņa, tagad tieslietu ministra Bordāna administrācijās, un tātad ir faktiski arī tā darba grupa, kurā mēs darbojamies. Tātad tādas sarunas ir notikušas, jā.

S. Osipova.

Cik tālu ir rezultāti? Tas ir jau kāds likumprojekts vai šobrīd tikai stratēģiski tiek runāts, kā varētu mainīties?

L. Liepa.

Nu, jāatzīst, ka Advokātu padome no savas puses šobrīd ir paudusi gribu, kas tālāk būtu ietērpjama normatīvajā aktā. Pēc manā rīcībā esošajām ziņām, neskaitot tos procesus, kas notiek Saeimā attiecībā uz kasācijas tiesvedību, kuru tātad ir plānots nodot profesijai arī civilprocesā, lielā mērā tātad... man nav ziņu precīzu par konkrētiem likumprojektiem, bet advokatūra ir gatava faktiski uzņemties to atbildību lielā mērā, kas ir saistīta ar šādu procesu.

S. Osipova.

Tā kā tā ir tomēr tiesību politika un ir diezgan būtiski grozījumi, vai Tieslietu padomē šie jautājumi ir diskutēti?

L. Liepa.

Pašlaik diemžēl es nevaru atbildēt uz šo jautājumu, jo man nav tādas informācijas.

G. Kūtris.

Vairāk jautājumu nav? Nav.

Vai lietas dalībniekiem... pieteikuma iesniedzējiem...? Nav.

Saeimas pārstāvim ir kāds jautājums?

E. Pastars.

... tātad par dokumenta pievienošanu lietai.

G. Kūtris.

Paldies, Liepas kungs.

Tātad šo dokumentu pievienojam lietas materiāliem informācijai, ja tas kaut kādā veidā arī ietekmēs lietas būtību... informācijai...

Pirms mēs pārejam pie šodien tieši uzaicināto pieaicināto personu uzklaušanās, viens mazs jautājums Saeimas pārstāvim.

Sakiet, lūdzu, Saeima ir pieņēmusi grozījumus Civilprocesa likumā un kopš 1. janvāra jau ir spēkā? Es saprotu, ka tas ir attiecībā uz Civilprocesa likuma 82. pantu par tiesībām pārstāvēt civilprocesā, proti, kasācijas instancē pārstāvēt varēs tikai advokāts.

E. Pastars.

Nē, godātā tiesa! Tik vienkārši šo normu noteikti nevajadzētu lasīt. Šī norma jālasa kompleksi un proti, šie grozījumi ir tiešām stājušies spēkā un pieņemti, ar 4. janvāri viņi ir stājušies spēkā. Un šo grozījumu būtība ir tāda, ka kasācijas tiesvedība civilprocesā notiek rakstveida procesā pamatā un tikai tad, ja tiesa izvēlas noteikt vēl kādu procesu, tikai tad pārstāvis ir advokāts. Šī lieta nav tāda pati, kāda tā bija 2003. gadā, kad kasācijas sūdzību varēja iesniegt tikai ar advokāta parakstu un tikai ar advokāta parakstu varēja nokļūt kasācijas instancē. Tā tas nav. Šī ir tikai par tiesas sēdes mutisko daļu, ja tā var teikt. Tātad tas nekādā veidā neierobežo personām iesniegt kasācijas sūdzības vai pārstāvēt sevī pašus, kas savukārt bija citādi 2003. gadā, tāpēc analogija par šiem grozījumiem un to, kas bija izskatīti tajā lietā 2003. gadā, noteikti nevajadzētu vilkt. Tās ir pilnīgi divas atšķirīgas sistēmas.

G. Kūtris.

Vai šie likuma grozījumi kaut kā ietekmē konkrēto izskatāmo lietu vai neietekmē?

E. Pastars.

Pēc būtības viņiem nevajadzētu ietekmēt konkrēto lietu, jo viņi attiecas uz vienu atsevišķu tiesvedības posmu, kurā šobrīd arī varēja piedalīties gan advokāti, gan neadvokāti, bet arī kurš notika pie tam pietiekami reti... tiesas sēdes Civiltiesību departamentā Senāta un pēc būtības tam nebūtu jāatstāj nekāda ietekme uz šo lietu.

G. Kūtris.

Skaidrs.

Tiesnešiem ir jautājums pieteikuma iesniedzēju pārstāvim.

S. Osipova.

Labdien! Sakiet, lūdzu, vai jūs uzturat prasību par apstrīdētās normas neatbilstību visam 92. pantam?

I. Volkova.

Pirmajam un trešajam...

G. Kūtris.

Pirmais, trešais... teikums...

S. Osipova.

Pirmais un trešais.

Vai jūs varētu...

G. Kūtris.

Es varbūt atgādināšu, ka Satversmes 92. pantā ir četri teikumi. Tātad pirmais ir par tiesībām ikvienam aizstāvēt savas tiesības taisnīgā tiesā, otrs — ikviens uzskatāms par nevainīgu... nevainīguma prezumpcija šajā lietā netiek vērtēta... nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu... un ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.

S. Osipova.

Tā... ja es pareizi sapratu, tad jūs teicāt, ka pirmajam un trešajam teikumam... Tātad attiecībā uz taisnu tiesu un attiecībā uz atbilstīgu atlīdzinājumu.

I. Volkova.

Jā.

S. Osipova.

Tad mēs varam sašaurināt līdz pirmajam un trešajam.

G. Kūtris.

Paldies.

Mums šodien ir divas pieaicinātās personas. Tieslietu ministrija — to pārstāv Laila Medinas kundze un Latvijas Universitātes... Valststiesību zinātņu katedras lektors... Danovska kungs.

Pagājušoreiz mēs uzklusījām Tieslietu ministriju un pēc tam zinātniekus tālāk. Vai šodien piekrītat šādi darba kārtībai? Lietas dalībniekiem nav iebildumu? Saeimas pārstāvim nav iebildumu? Paldies.

Varbūt arī sāksim.

Medinas kundze. Mums šodien vairāk interesē apstrīdētās normas atbilstība 92. pantam, konkrēti pirmajam un trešajam teikumam. Vai tiesības uz atlīdzinājumu ietilpst jēdzienā „tiesības uz taisnīgu tiesu”, vai arī tas ietilpst jēdzienā... pareizāk sakot, pie trešā teikuma — „tiesības saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu par nepamatotu tiesību aizskārumu”?

L. Medina.

Mūsu skatījumā tas vairāk būtu kā tiesības uz atlīdzinājumu. Tad arī ir bijis tiesību aizskārums. Un ja personai šis tiesību aizskārums ir bijis prettiesisks, līdz ar to personai arī ir tiesības uz atbilstošu atlīdzinājumu par šādu tiesību aizskārumu.

G. Kūtris.

Jā... Vai, jūsuprāt, vērsšanās tiesā ar pieteikumu vai ar prasību civilprocesā varētu kādā situācijā būt nepamatots tiesību aizskārums?

L. Medina.

Mūsu skatījumā nē, jo jebkurā gadījumā tā ir personas subjektīvā attieksme un viņa vērtē, ka kaut kādu iemeslu dēļ šai personai ir tiesības vērsties tiesā, tad vismaz mūsu skatījumā un arī tā, kā mēs lasām gan Satversmē, gan Satversmes tiesas komentāros par šo teikumu, tad tiesības vērsties tiesā ir tiesas pieejamības viena no pamatsastāvdaļām. Un arī tik, cik mēs esam pētījuši, tad, protams, ka tādas šīs tiesības var būt ierobežotas, tajā skaitā tajos gadījumos, ja personas šo... ar tiesībām vērsties tiesā... viņas neizmanto labā ticībā. Bet tas, uz ko norāda Eiropas Cilvēktiesību tiesa un arī atsaucās komentāros ir, ka tad šajā gadījumā likumdevējam ir jāparedz un attiecīgi tiesai ir jāizmanto, teiksim, vienkāršota atteikumu kārtība, kā šādas prasības pieteikumu nepieņemt, kas ir kaut kādā ziņā acīmredzami... persona izmanto savas tiesības vērsties tiesā, ne labā ticībā.

Līdz ar to Tieslietu ministrijas skatījumā pirmām kārtām jebkurai personai ir tiesības vērsties tiesā ar savu prasību savu aizskarto tiesību aizstāvībai un tas ir personas subjektīvā attieksme pret to, vai šīs personas tiesības ir vai nav aizskartas. Un ja persona tā uzskata, tad viņai ir jābūt tiesībām vērsties tiesā. Bet ja tas ir acīmredzami, ka persona savas tiesības izmanto ne labā ticībā, tad likumā pretī būtu jābūt un tas ir vērtēts arī Eiropas Cilvēktiesību tiesā, kaut kādai kārtībai noteiktai, kas ļauj pietiekami vienkāršoti nepieļaut šāda tiesas mehānisma izmantošanu. Bet *a priori* pateikt kaut kādus gadījumus... ir tāds, kas ir ļaunticīgs vai tamlīdzīgs... mūsu skatījumā tas nebūtu pamatoti. Ņemot vērā, ka tas ir pamattiesību viena no sastāvdaļām.

G. Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai Latvijas procesuālie likumi, vai kāds augstāks... tā tad Satversme, paredz tiesai šādu iespēju atteikt pieņemt prasījumu un uzsākt civilprocesu jeb ierosināt lietu... Ja tiesa saskata, ka pieteikums jeb prasība tiesā ir ne labā ticībā, jeb, kā praksē bieži lieto, ļaunprātīga tiesību izmantošana.

L. Medina.

Nē, šobrīd tā nav. Bet mēs esam pietiekami daudz diskutējuši par šo pirmsšķietamību, kas ļautu tiesai vienkāršotā veidā izmantot, jo tas, ko mēs vērojam, ka visnotaļ korektais civilprocesā noteiktais mehānisms tiešām praksē tiek izmantots ne vienmēr... ne vienmēr... tiek izmantots atsevišķos gadījumos ļaunprātīgi, bet tās ir, ņemot vērā, ka ir diezgan grūti novilkt to robežšķirtni, pie kādiem kritērijiem atbilst

šī pirmsšķietamība un kurā brīdī šī ļaunprātība varētu tikt konstatēta, mēs pagaidām vēl neesam pabeiguši šo diskusiju un sagatavojuši konkrētus priekšlikumus Saeimai diskusijai. Bet tas jebkurā gadījumā mūsu skatījumā civilprocesā nevarētu paredzēt un nevarētu saskatīt tādas iespējas, ka kaut kāda prasība pēc definīcijas jau tiktu noteikta kā tāda, kas ir ļaunā ticībā vai ļaunprātīgi iesniegta. Tad būtu vēl individuāls izvērtējums vēl...

G. Kūtris.

Ja šāda definīciju nevar dot... Vai cilvēks, kurš uzskata, ka pret viņu griešanās... prasības iesniegšanas pret šo cilvēku tiesā... ka tā ir ļaunprātīga savu tiesību izmantošana... Vai šis cilvēks var kādā procesa kārtībā lūgt izvērtēt, vai šī prasība nav ļaunprātīga, proti, neveidojas nepamatots tiesību aizskārums.

L. Medina.

Šajā gadījumā droši vien tas būtu atsevišķs prasījums, kā es to saskatītu pašreizējā brīdī, ka tas ir ļaunā ticībā... Bet tas arī jebkurā gadījumā varētu būt individuāls tāds vērtējums, jo persona varētu uzskatīt, ka... tāpēc, ka es, piemēram, esmu ar savu kaimiņu sastrīdējies par kaut kādiem jautājumiem un tagad viņš izmanto, kaut kādu situāciju un vērsās pret mani tiesā, lai man ieriebtu kaut kādā veidā... vienkāršoti runājot... Un tā otra... šajā gadījumā iespējamā atbildētāja viedoklis ir, ka šeit ir ticība izmantota ļaunā ticībā, šīs tiesības ir izmantotas ļaunprātīgi. Bet patiesībā tas strīds arī var būt pēc būtības, kur arī prasītājam ir viņa tiesības aizskartas un atbildētājam ir pienākums atbildēt. Tā kā tas ir ārkārtīgi subjektīvi un individuāli vērtējams un ļoti tā vispārināti ir ļoti grūti pateikt.

G. Kūtris.

Tiesnese Osipova.

S. Osipova.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, tomēr tiesneši nav tas filtrs, kas, pieņemot pieteikumu, vērtē, vai šeit ir pamats tiesvedībai vai nav. Un, ja ir pamats tiesvedībai, tad mēs nevaram runāt, ka tas ir bijis ļaunā ticībā.

L. Medina.

Protams, tāpēc jau arī ir tiesneša lēmums par lietas ierosināšanu, ka viņam ir jāvērtē, vai šeit ir pamats lietu ierosināt, vai nē. Bet tas, uz ko norāda Eiropas Cilvēktiesību tiesa, piemēram, ka ir gadījumi, ka persona vairākkārt par vienu un to pašu jautājumu vai nepamatoti bieži un ka tas... varbūt pēc būtības, ka tur tiešām ir lieta, bet tur varētu vienkāršoti atteikt, jo persona nepārtraukti apgrūtinā tiesu ar vienu un to pašu jautājumu, tikai ar nelielām kaut kādām izmaiņām... Bet, protams, tas ir un ir jābūt tiesai un tiesnesim, kas katrā individuālā gadījumā izvērtē un izvērtē prasības atbilstību likumā noteiktajam, vai tur ir prasības pamats un pieņem arī attiecīgu lēmumu ierosināt lietu vai nē.

S. Osipova.

Tātad tas nozīmē, ka ja tiesa strādā labi, tad šādi ļaunprātīgi pieteikumi vispār nevarētu kļūt par lietām.

L. Medina.

Nu... tas ir tik ļoti tāds... ko nozīmē, ka tiesa strādā labi... Droši vien, ka lai es uz to atbildētu, tur būtu noteikti jāpadomā, bet principā... jā... tādos lielos vispārīgos vilcienos es jums piekrišu, ja tiesa strādā labi un efektīvi, tad šādām ļaunprātīgām prasībām... varbūt pavisam izslēgt viņas būtu ļoti grūti, bet līdz minimumam samazinātos pavisam noteikti.

S. Osipova.

Man ir drusciņ vēl cits jautājums. Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, no 92. panta izriet valsts pozitīvs pienākums paredzēt pēc iespējas pilnīgāku tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu?

L. Medina.

Manā skatījumā nē. Tā tiesāšanās izdevumu atlīdzināšana... tā ir tāda valsts izvēle, kādā veidā šos jautājumus noregulēt. Bet vismaz kā tāds obligāts pienākums, vai pamattiesību obligāta sastāvdaļa, to es nesaskatu, ka tas tā ir.

G. Kūtris.

Lai cilvēks varētu tiesāties, vai pats iniciējot prasību tiesā vai kā atbildētājs... šim cilvēkam vienmēr rodas izdevumi. Sakiet, lūdzu, vai šie izdevumi ir saistāmi ar pieeju tiesai?

L. Medina.

Jā. Tas ir arī atzīts... tajā skaitā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir vērtējusi, ka zināma maksu veikšana tiesvedības procesā ir vērtējama kā ierobežojumi pieejai tiesā, bet tajā pašā laikā tie ir vērtējami kā saprātīgi ierobežojumi un pieļaujami. Tie var kļūt nesaprātīgi vai nepieļaujami tikai gadījumos, ja tie ir nesamērīgi augsti. Bet principā to, ka tiesvedība kaut ko maksā un ka šāda maksa, protams, primāri ierobežo pieeju tiesai, tas jā... bet tajā pašā laikā ir vērtēts un atzīts, ka šādas maksas nav tādas, kas liedz pieeju tiesai. Dažāda veida maksājumi to plašākajā kontekstā...

G. Kūtris.

Un ja... lai šos ierobežojumus, teiksim, padarītu par samērīgiem, vai valstij ir kāds pienākums kaut kādā veidā kompensēt tos vai samazināt izdevumus?

L. Medina.

Tas, kas ir vērtēts... Tajos gadījumos, ja personas ienākumi... ja mēs runājam par mazturīgām personām... ka tajos gadījumos, ja personas ienākumi objektīvi liedz personai šādus te izdevumus attiecīgi segt un tāpēc arī pastāv gan mehānisms par atbrīvojumu no valsts nodevas, gan arī valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības

mehānisms, kas tām personām, kuru ienākumi ir objektīvi tādi, ka viņi nevar atļauties šos maksājumus, valsts pozitīvais pienākums ir šajos gadījumos iesaistīties. Bet tām personām, kuru ienākumi ir tādi, kas objektīvi ļauj nodrošināt ar tiesvedību saistītos izdevumus to visplašākajā nozīmē, tāds valsts pozitīvs pienākums Tieslietu ministrijas skatījumā nepastāv.

G. Kūtris.

Tiesnese Osipova.

S. Osipova.

Tātad, tā bija Latvijas Republikas brīvā griba apstrīdētajā normā paredzēt, ka advokātu sniegtā juridiskā palīdzība tiek atmaksāta pusei, kura ir uzvarējusi tiesas procesā.

L. Medina.

Tieslietu ministrija jau arī savā rakstiskajā viedoklī norādīja, ka mūsu skatījumā šādas normas paredzēšana bija ar mērķi veicināt advokātu līdzdalību procesā ar to domu, lai nodrošinātu pēc iespējas efektīvāku tiesvedības procesu, ņemot vērā advokātam izvirzītās prasības un to, ko no viņa sagaida, ka tieši advokāts, īstenojot juridisko palīdzību, civilprocesā būs tas, kas personai sniegs juridisko padomu, tajā skaitā arī tiesai var skaidrot kādas normas interpretēšanu. Un tādējādi, lai motivētu personām izmantot advokātu sniegto juridisko palīdzību, ir šis te motivējošais mehānisms likumā iestrādāts.

G. Kūtris.

Es saprotu, ka tiesību politikā šis virziens vairāk uz... lai sekmētu vai veicinātu advokāta izvēli kā palīdzības sniedzēju, bet tas nebūt vēl nenozīmē, ka valsts ir politiski izvērtējusi un domā veidot advokātu procesu tīro.

L. Medina.

Pašreizējā brīdī Civilprocesa likums noteikti tā nav skatāms, ka ir paredzēta civilprocesā tikai advokātu process. Un, cik mums ir bijusi iespēja izpētīt un to, ko jau arī Liepas kungs minēja... Tieslietu ministrijā ir vērtēts un analizēts šis jautājums par iespējamo advokātu procesu. Mēs esam mēģinājuši apzināt citu valstu praksi. Tāds simtprocentīgs advokātu process tajās valstīs, ko mēs esam apzinājuši, nav. Visur ir paredzēti izņēmumi. Bet valsts ir līdzsvarojusi un vērtējusi... katrā valstī ir atšķirīgi pie tam. Ir ļoti dažādi tie regulējumi, kad ir izvēlēts un kad nav izvēlēts advokāta obligāta līdzdalība. Bet, cik mēs varējām spriest no šī vērtējuma, ka tajos gadījumos, kad citas valstis ir uzskatījušas, ka advokātu līdzdalība var palīdzēt efektīvāk vest konkrētu lietu kategoriju, tad viņi ir izvēlējušies noteikt likumā, ka šajā gadījumā juridisko palīdzību procesā nodrošina advokāts.

G. Kūtris.

Tiesnese Osipova.

S. Osipova.

Nu, tātad mēs nevarētu runāt par to, ka būtu iecere civilprocesā ieviest advokātu procesu, bet viennozīmīgi tajā skaitā 19. decembra pieņemtie grozījumi Civilprocesa likumā liecina par advokāta lomas stiprināšanu civilprocesā. Vai jūs tam varat piekrist?

L. Medina.

Es tam varētu piekrist, jo, ņemot vērā diskusijas, kas ir bijušas Saeimā, ka divreiz ir skatīti priekšlikumi izdarīt grozījumus attiecībā uz izdevumu atlīdzību, Saeimas Juridiskā komisija, kas ir atbildīga par šiem jautājumiem, vienmēr ir uzsvērusi savu attieksmi pret to, ka tieši advokāti ar tām prasībām, kas pret advokātiem ir izvirzītas, var nodrošināt efektīvāku un kvalitatīvāku tiesas procesu. Kā rezultātā personu tiesības ir aizsargātas labāk un tas rezultāts, kas tiesai ir jāsasniedz, tiek sasniegts ātrākā un efektīvākā procesā.

G. Kūtris.

Vai tiesnešiem būtu jautājumi? Tiesnese Krūma.

K. Krūma.

Man viens īss jautājums. Jūs minējāt, ka ir bijušas diskusijas par to, ka advokāti ir labāki pārstāvji un tāpēc aizstāvība būtu jānodrošina advokātiem. Konkrētā lietā ir ierosināta pēc konstitucionālās sūdzības un pieteikuma iesniedzēja šajā lietā, kā mēs redzējam, nepārstāvēja advokātu... pārstāvēja pietiekami sekmīgi un pieteikuma iesniedzējs ir nonācis situācijā, ka viņš nevar prasīt to atlīdzību par ne advokāta pakalpojumiem. Un iepriekšējā tiesas sēdē mēs dzirdējām no Tiesnešu biedrības pārstāvja, piemēram, to, ka advokāta statuss pats par sevi nav tas kvalitātes rādītājs. Kāpēc tomēr tā izvēle izstrādāt apstrīdēto normu ir par labu advokātiem?

L. Medina.

Varbūt praksē ir gadījumi, kad kāds advokāts ir mazāk sekmīgs un kāds jurists ir vairāk sekmīgs. Tomēr no tā tiesiskā regulējuma — gan, kas izriet no likuma „Par tiesu varu”, gan Advokatūras likuma, kas uzsver gan advokātu lomu kā tiesu varai piederīgu personu, gan izvirza daudz augstākas prasības advokātam nekā vienkārši personai, kurai ir jurista kvalifikācija, mūsu skatījumā viņam, tā kopumā ņemot, sistēmiski, būtu jānodrošina tas, ka advokāts ir kvalificētāks tieši piedalīties tiesvedības procesos. Tas, ka praksē var būt gadījumi, ka tas tā nav, protams, ka es nevaru noliegt, ka ir arī... varbūt ne vienmēr advokāti ir bijuši ļoti sekmīgi. Bet tam savukārt pretī ir mehānisms ar Zvērinātu advokātu padomi, kuras atbildībā ir vērtēt šādus gadījumus un līdz ar to arī ar saviem biedriem gan prasīt no viņiem atbildību konkrētā formā, tajā skaitā pat ar iespēju izslēgt no advokatūras. Un tādējādi mēs varam tieši ļaunprātīgos gadījumos arī teiksim no šīm rindām izslēgt šādus advokātus. Savukārt, attiecībā uz jurista profesiju... vienkārši tādi mehānismi nepastāv, ka tajos gadījumos, kad viņš savas tiesības izmanto... teiksim, sava pārstāvība nav tik sekmīga, ka būtu iespēja arī pusei kaut kādi tai personai, kura ir izmantojusi jurista

palīdzību, kaut kā vērsties pret šo juristu. Bez tam tas, ko mēs arī uzsvērām iepriekšējā tiesas sēdē... ir tas, ka tomēr civilprocess nošķir pārstāvību no juridiskās palīdzības sniegšanas. Un mēs arī atradām virkni tiesas spriedumus, par kuru arī vienu pieminējām tiesas sēdē pagājušoreiz, kur tiesa pasaka, ka tajos gadījumos, kad zvērināts advokāts ir pārstāvis uz pilnvaras pamata, ka tad arī viņam neatlīdzina izdevumus. Tātad civilprocess ir noteicis, ka tie ir tie izdevumi, kas ir sniegti pamatojoties uz orderi kā juridiskā palīdzība. Tātad likumdevējs ir vēlējies uzsvērt, ka šajos gadījumos, kad advokāts īsteno savu juridiskās palīdzības sniedzēja kompetenci, tad var prasīt arī izdevumu atlīdzību.

K. Krūma.

Tad vēl viens precizējošs jautājums. Tad jūs teiktu, ka valsts, pieņemot apstrīdēto normu, ir rīkojusies savas rīcības brīvības ietvaros attiecībā uz 92. pantu, un ja jā, tad attiecībā uz kuru teikumu 92. pantā...?

L. Medina.

Tieslietu ministrijas skatījumā Saeimai šajā jautājumā pastāv rīcības brīvība noteikt, kādā veidā ir atlīdzināmi ar tiesvedību saistītie izdevumi un, manuprāt, tie ir vērtējami pirmā teikuma ietvaros kā pieeja tiesai.

G. Kūtris.

Tiesnese Branta. Lūdzu!

A. Branta.

Man pavisam neliels jautājums. Sakiet, lūdzu, vai jūs esat veikuši kādu pētījumu, vai tiesneši vispār nekad nav izmantojuši līdz šim šādu te atteikumu, balstoties uz to, ka šis ir ļaunprātīgs pieteicējs?

L. Medina.

Mēs neesam veikuši šādu pētījumu. Es jums nemācēšu atbildēt.

G. Kūtris.

Viens jautājums attiecībā uz šo pašu pieeju tiesai. Tātad cilvēks, kurš grib godīgi, taisnīgi tiesāties tiesā un saņemt taisnīgu spriedumu, viņš apzinās, ka viņam vajadzīga jurista palīdzība.... Šoreiz nerunāsim par pārstāvību, pārstāvību var virzīt, var nevirzīt, bet padoms ir vajadzīgs... Sakiet, lūdzu, kādā veidā valsts var palīdzēt cilvēkam, kurš grib saņemt juridisku palīdzību, bet viņš pie advokāta baidās iet, jo saprot, ka jāmaksā būs honorārs diezgan liels.

L. Medina.

Viens no veidiem... es protams, nezinu, cik tas ir attiecībā uz citām ministrijām un mūsu rīcībā nav tādas informācijas, bet vismaz attiecībā uz tiem likumiem, kas ir Tieslietu ministrijas kompetencē, nosacīti, kā viņi ir iedalīti atbilstoši mūsu nolikumam, pie mums ļoti daudzas privātpersonas vēršas ar iesniegumiem, kur

mēs dodam tādu vispārēju skaidrojumu, kas dod personai iespēju izvērtēt, vai viņa ir vienkārši kaut ko nepareizi sapratusi normatīvajā regulējumā vai tur patiešām pastāv kaut kāds strīds un ir kaut kādas pamatotas cerības uz to, ka ir vērts tiesāties... nu, no tā skaidrojuma, ko mēs spējam sniegt. Un mēs arī parasti šādos gadījumos, kad ir kaut kāds strīds mūsu skatījumā, cik mēs varam spriest no iesnieguma materiāliem, arī norādām, ka persona var vērsties, atkarībā no tās materiālā stāvokļa, Juridiskās palīdzības administrācijā, kā arī no Zvērinātu advokātu padomes pieejamās informācijas to var noskaidrot, kas tad ir pieejams un kur var vērsties pēc palīdzības. Es domāju, ka tieši balstoties uz iesniegumu likumā noteikto persona var iegūt to savu sākotnējo informāciju, ja viņa kaut kādu iemeslu dēļ ir...

G. Kūtris.

Pie valsts pārvaldes iestādes konsultāciju var... Bet cilvēks nekur nespruks, ja lieta ir pret viņu un viņš ir atbildētājs tiesā. Tad viņam vajag juridisku palīdzību. Viena lieta, kā mēs šodien dzirdējām, ka Advokātu padome jau līdz šim ir sniegusi... bet nu sola uz priekšu vēl vairāk sniegt *pro bono* šo palīdzību savu resursu ietvaros.

Vai Juridiskās palīdzības administrācijas sniegtā jeb nodrošinātā šī valsts palīdzība, cik īsti trūcīgam vai bagātam ir jābūt cilvēkam, lai saņemtu šo palīdzību no valsts?

L. Medina.

Personai ir jābūt maznodrošinātās personas statusam plus tā ir noteiktu lietu kategorija, kurās šobrīd civillietās ir pieejama juridiskā palīdzība.

G. Kūtris.

Tad diezgan trūcīgam ir jābūt, lai varētu...

L. Medina.

Man jāpiekrīt, ka jā... Bet tas bija lielā mērā saistīts šis regulējums par pieejamo finansējumu ar to laiku, kad mums bija visā valstī ļoti ierobežots finansējums un līdz ar šo gadu jau... šis ir pirmais gads, kad ir palielināti valsts līdzekļi, kas ir advokātiem pieejami par šo juridiskās palīdzības nodrošināšanu... Es domāju, ka šī politika arī turpināsies, ka tiks katru gadu atbilstoši pieejamam finansējumam pārvērtēta šī pieeja attiecībā gan uz juridisko palīdzību, gan uz šo personu statusu.

G. Kūtris.

Sakiet lūdzu, ja... vai cilvēks šobrīd var prognozēt, cik liels honorārs viņam būs jāmaksā advokātam?

L. Medina.

Tas, ko cilvēks var prognozēt, ir tas, kādu summu atlīdzinās tajā gadījumā, ja viņš būs attiecīgi lietu vinnējis. Un attiecībā uz honorāriem... tur, droši vien labāk un kompetentāk atbildi varēs sniegt Zvērinātu advokātu padomes pārstāvis.

G. Kūtris.

Vai likumdevējs šobrīd ir noteicis advokātu atlīdzības taksas?

L. Medina.

Tas ir attiecībā uz valsts sniegto juridisko palīdzību.

G. Kūtris.

Tikai uz valsts sniegto... Bet ja tā nav valsts sniegtā... tad...?

L. Medina.

Tad tā ir privāta vienošanās. Tas ir privātā kārtā noteikts honorārs.

G. Kūtris.

Un vēl viens jautājums. Sakiet, lūdzu... valsts nodevu, ja cilvēks uzvar tiesā...
Viņš valsts nodevu arī var saņemt atpakaļ?

L. Medina.

Jā.

G. Kūtris.

Uzvarētās daļas apmērā.

L. Medina.

Jā, tajā daļā... Nu, tur tiesa attiecīgi katras lietas ietvaros vērtē, kādā daļā valsts nodeva ir atlīdzināma.

G. Kūtris.

Tiesnešiem jautājumi vēl ir? Nav.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvim ir jautājumi? Nav jautājumu.

Saeimas pārstāvim?

E. Pastars.

Man būtu jautājums. Es gribētu, lai jūs precizējat atbildi uz pirmo jautājumu.
Ar lietu vešanas saistīto izdevumu atlīdzināšana... tad ir pirmais vai trešais teikums 92. pantā?

L. Medina.

Šinī gadījumā pirmais.

E. Pastars.

Paldies.

Otrais jautājums. Vai vienmēr var teikt tā, ka advokāts būs... nu, pēc pieredzes raugoties... ka advokāts ir dārgs, bet jurists ir lēts.

L. Medina.

Tas, manuprāt, ir pieņēmums, kas nav īsti balstīts ne uz kādu izpēti, jo mūsu rīcībā, vismaz Tieslietu ministrijas rīcībā nav nekādas informācijas, kādas vienošanās privātā kārtā slēdz personas ar juristiem un kādas summas tiek maksātas par juridiskās palīdzības sniegšanu. Mums gan ir attiecībā uz dažām odiozām lietām, kas gan varbūt nav tieši saistītas ar šo... bet, piemēram, maksātnespējas procesos, kur juridiskā palīdzība tiek sniegta un padomi tiek sniegti vairāku simtu tūkstošu latu vērtībā, līdz ar to tas ir tāds ļoti subjektīvs pieņēmums par to, kādas ir tās atlīdzības.

E. Pastars.

Bet no Civilprocesa viedokļa... ja viena puse ir zaudējusi, otra ir uzvarējusi... vai uzvarējušai pusei ir garantētas tiesības piedzīt no otras puses juridiskās palīdzības izdevumus? Vai varbūt tā ir piedziņas nespēja?

L. Medina.

Var jau arī, protams, būt, ka... piedziņu nav iespējams piedzīt, bet tas jau ir izpildu process. Ir vērtējams tas mehānisms, kas ir noteikts pietiekami saprātīgs, bet faktiski... protams, ņemot vērā personu ienākumus un faktisko situāciju var būt arī tiesu izpildītāja lēmums par piedziņas neiespējamību.

E. Pastars.

Paldies. Jautājumu vairāk nav.

G. Kūtris.

Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi?

Mani visu laiku urda tāds neliels jautājums par to ļaunprātīgo tiesāšanos. Sakiet, vai darba strīdu gadījumā varētu būt šādi, ka cilvēks, kurš ir atbrīvots vai atlaists no darba... teorētiski laikam ir iespējams, ka viņš ļaunprātīgi izmanto... Bet ja šim cilvēkam darba strīdos nav jāmaksā laikam valsts nodeva... un ja viņam arī tiesāšanās izdevumu nav, kas varētu viņu atturēt no šīs ļaunprātīgās tiesāšanās uzsākšanas?

L. Medina.

Man, protams, ļoti grūti tā subjektīvi vērtēt, kas personu attur... bet mums patiešām nav ne mazāko indikāciju, ka darba strīdi tiktu izmantoti kaut kā īpaši ļaunprātīgi. Patiesībā, tās vismaz sūdzības, kur personas izsaka šādus pieņēmumus, ir vai nu saistīti ar tādiem sadzīviskiem apstākļiem, tur kaimiņi vai kaut kas tamlīdzīgs... vai arī tīri komercstrīdi, kur uzņēmēji savā starpā strīdās... Nekad nav bijusi neviena sūdzība, kuru es spētu atcerēties, ka darbinieki ļaunprātīgi izmantotu savas tiesības.

G. Kūtris.

Paldies jums.

L. Medina.

Paldies.

G. Kūtris.

Danovska kungs, lūdzu jūs pie mikrofona.

Mūs interesē vēlreiz un dziļāk jūsu viedoklis attiecībā par apstrīdētās normas atbilstību 92. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Tātad tiesas sēdē mēs jau mēģinājām no jums izdabūt šo, pirmkārt, to atbildi... kā jūs uzskatāt, vai griešanās tiesā var būt nepamatots tiesību aizskārums tam, kas ir otra puse lietvedībā?

E. Danovskis.

Godātā tiesa!

Kā jau es minēju iepriekšējā tiesas sēdē, pati par sevi vērsšanās tiesā otrai pusei, atbildētājam, nevar radīt tiesību aizskārums. Tajā pašā laikā tiesvedības procesa ietvaros var rasties nepamatots tiesību aizskārums... nu, piemēram, prasības nodrošinājums civilprocesā. Ja prasības nodrošinājuma ietvaros tiek konstatēts, ka pēc tam, kad šis prasības nodrošinājums jau ir bijis noteikts, tiek konstatēts, ka nav bijis pamata un personai tāpēc šī prasījuma nodrošināšanas rezultātā tur manta apķīlāta vai kaut kas tamlīdzīgs... ir radušies zaudējumi, šādā situācijā ir radušies... ir radies nepamatots tiesību aizskārums. Nu, bet Civilprocesa likums jau arī paredz tieši šajā gadījumā tiesības prasīt atlīdzību no prasītāja.

Bet es gribu uzsvērt, ka šis tiesvedības process, teiksim tā... nepamatots tiesvedības process... Viņš pats par sevi tāds nevar būt. Var būt prasība pamatota vai nepamatota, bet mēs nevaram vērtēt, vai viņš ir ļaunprātīgs vai neļaunprātīgs.

Tāpēc pati par sevi vērsšanās tiesā otrai pusei tiesību aizskārums nerada. Turklāt es gribu uzsvērt, kas rada, teiksim tā, pienākumu ierasties tiesā. To rada ne jau pieteicējs jebkurā lietā... kāpēc, piemēram, Saeimas pārstāvim šodien ir jāierodas vai man ir jāierodas? Tāpēc, ka man to lūdz tiesa, nevis otra puse. Tiesas rīcība ir tā, kas rada pienākumu atbildētājam ierasties tiesā, rīkoties, darboties procesa ietvaros. Un ja šis tiesību... nu, te jau nav konstatējams tiesību aizskārums kā tāds... Es nevaru atrast tiesību, kura tiktu aizskarta tikai tāpēc, ka man ir jāierodas tiesā kā atbildētājam.

G. Kūtris.

Pats tiesvedības process, protams, kā tāds nevarētu radīt aizskārums, ja cilvēkam ir jānāk uz tiesas procesu, jo tiesai ir jāizspriež lieta. Bet paša iniciatīva, kuras dēļ otrai pusei ir jānāk un apzināti vai neapzināti rodas izdevumi kaut kādi, vai neērtības vismaz... šeit varētu būt šāds... kā Tieslietu ministrijas pārstāve teica: lai ieriebtu otrai pusei, necerot uz lielu rezultātu.

E. Danovskis.

Jā. Godātā tiesa!

Šie izdevumi, manuprāt, ir pašsaprotamība, kuri rodas sakarā ar tiesvedības procesu. Un es šeit pilnībā piekrītu Tieslietu ministrijas viedoklim, ka jautājums par

tiesāšanās izdevumu atlīdzību ir skatāms Satversmes 92. panta pirmā teikuma, ne trešā teikuma ietvaros.

Lai saprastu, es jau iepriekšējā tiesas sēdē arī minēju un manā ieskatā ir svarīgi arī noskaidrot, kādēļ šie ne tikai ar juridisko palīdzību saistītie izdevumi tiek atlīdzināti, bet arī valsts nodeva un citi tiesāšanās izdevumi. Un šie netiek saistīti ar... Jāsaka tā... cik es sportiskas intereses pēc esmu šajā starplaikā paspējis pārlūkot literatūru, kas man ir pieejama, bet tā nudien ir tikai daļa... šeit ir sastopami vismaz divi motīvi. Ir skaidrs, ka šābrīža civilprocesa regulējums par tiesāšanās izdevumu atlīdzību ir ar zināmu vēsturisku izcelsmi. Tas nav radies te tad, kad tika pieņemts Civilprocesa likums, tas ir ciešai saistīts ar daudz senākiem laikiem, jau līdz pat 1864. gada tiesu likumiem, kuri, protams, vēsturiski tālāk noteica tiesāšanās kārtību arī pirmās neatkarības posmā un kuri, protams, arī zināmā mērā iespaidoja padomju civilprocesuālās tiesības. Nu, lūk! Un šajos 1864. gada šajā Tiesu likuma komentārā, kurš ir pieejams arī internetā elektroniski, tur ir atrodams, kāpēc ir pienākums atlīdzināt otram pusei... ne tai pusei, kura ir nepamatoti cēlusi prasību, kāpēc viņai ir pienākums atlīdzināt šos izdevumus otram pusei. Tur ir norādīti divi motīvi. Pirmkārt, tāpēc, ka tas vienkārši ir taisnīgi, otrkārt, tādēļ, lai mazinātu nepamatotu sūdzību iesniegšanu tiesā. Nu, tajā pašā laikā grāmatā „Padomju Civilprocesuālās tiesības” par tiesāšanās izdevumu atlīdzību, tur ir rakstīts melns uz balta, ka tas ir tāpēc, ka ir nodarīts nepamatots tiesību aizskārums. Es negribētu komentēt šīs tēzes pareizību, es pieļauju, ja viņa prasītos vismaz pamatīgi precizēt. Bet, nu tie ir tie avoti, ko es jums varu darīt zināmus, kurus jūs tāpat agri vai vēlu... varbūt jau esat izpētījuši. Bet tādā pirmā, ne trešā teikums.

Jo vēl, ja drīkst šeit izpausties. Manuprāt, šis ļaunprātīgais tiesību... ļaunprātīga tiesāšanās kā tāda, tas ir jēdziens, kas ir dzirdēts. Es pat atceros 2005. vai 2006. gadā, manuprāt, Latvijas Universitātes konferences ietvaros, gadskārtējās konferences ietvaros bija viens temats Civiltiesību sekcijā... vai arī kaut kā vienkārši tas tika apspriests, es to tā vairs neatceros... bet nu tā ir, nu kā sacīt, dzīves parādība, kuru nav iespējams kaut kādā veidā juridiski ietvert. Mums tad vajadzētu atzīt, ka liela daļa no laulības šķiršanas vai uzturlīdzekļu piedziņām būtu atzīstamas par ļaunprātīgām tāpēc, ka šajā lietās parasti viena puse cenšas otram ierībt. Arī tā ir dzīves īstenība.

G. Kūtris.

Jautājumi būtu? Tiesnese Osipova.

S. Osipova.

Nu, tā kā jūs jau atzināt, ka apstrīdētā norma varētu skart 92. panta pirmo teikumu, tad jautājums ir sekojošs: vai no 92. panta pirmā teikuma izriet valsts pienākums paredzēt pēc iespējas pilnīgāku tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu?

E. Danovskis.

Cik tālu tas ir saistīts ar pieeju tiesai, jā.

S. Osipova.

Tātad tiesāšanās izdevumi ir saistīti ar pieeju tiesai?

E. Danovskis.

Jā.

G. Kūtris.

Un jūs tā diezgan krasi noraidāt ļaunprātīgas tiesāšanās iespēju, bet, sakiet, lūdzu, ja tas pieteicējs ir viltojis informāciju apzināti un ļaunprātīgi. Un ir sāka tiesas lieta. Arī šinī gadījumā nebūtu ļaunprātīga tiesāšanās un arī šeit nebūs radīti apzināti zaudējumi atbildētājam?

E. Danovskis.

Es pieļauju, ka šādas darbība pašas par sevi jau pelna zināmu novērtējumu, atbilstoši Krimināllikumam tie ir viltoti dokumenti un tamlīdzīgi. Bet nu... ja šie dokumenti ir bijuši par pamatu tiesvedības procesam, nu atkal... jebkurai personai ir jāsamierinās ar to, ka viņu var izsaukt uz tiesu. Un vienīgais, kas, protams, šeit rūp, vai tas pieteikums ir pamatots vai nepamatots. Ļaunprātīga tiesību aizskāruma gadījumā, ja tāds ir bijis motīvs pieteikuma iesniegšanai, noteikti apzināti aizkavēt personu vai kaut ko citu, tad jau parasti šādas lietas arī ir... viņas ir acīmredzami nepamatotas. Līdz ar to arī atbildētājam šādos gadījumos... ja viņš redz, ka acīmredzami... nu ko viņš tur ar to... tagad es gribu vienkārši tā terminēt... un uzskatāms piemērs, tagad cik ir redzams no preses, ir... kāds te uzceļ prasību un iesniedz pieteikumu tiesā pret prokuratūru par simts miljonu vai cik tur piedziņu sakarā ar te ar Zolitūdi un tā tālāk... Nu, es domāju, ka arī varam te konstatēt, nu... simts miljoni... nu kāds tur prokuratūrai sakars... nu acīmredzami taču nepamatoti. Bet šādās lietās ir skaidrs... acīmredzami nepamatotās lietās... arī tie tiesāšanās izdevumi būs mazāki tāpēc, ka atbildētājs jau skaidri zinās, ka tajā lietā tur nekas nevar tam pieteicējam sanākt. Viņi ir acīmredzami... ja vien tiesnesis nav acīmredzami ļaunprātīgs, tad arī lietas iznākums ir paredzams.

S. Osipova.

Ja pareizi zinu, jums ir arī labas zināšanas administratīvajā procesā un tāpēc es gribētu jums pajautāt par to, kā juridiskās palīdzības izdevumi tiek atlīdzināti administratīvajā procesā?

E. Danovskis.

Tiesāšanās izdevumi administratīvajā procesā tiek... nu, tur ir jāskatās, kuri ir tie tiesāšanās izdevumi... no valsts nodevām tur ir regulējums sadaļā tieši par..

S. Osipova.

Par juridisko palīdzību.

E. Danovskis.

Nu, par juridisko palīdzību... To regulē Administratīvā procesa likuma... 18. pants varētu būt. Un otrs vēl par juridiskās palīdzības izdevumu atmaksu arī ir Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums, kur, ja nemaldos, 7. pantā arī ir atrodams...

S. Osipova.

Es negaidīju, ka jūs nosauksiet pantus, bet vienkārši šis risinājums ir atšķirīgs no Civilprocesa.

E. Danovskis.

Jā...

S. Osipova.

Tas ir būtiskākais. Un kā jūs domājat, kāpēc administratīvajā procesā valsts ir izvēlējusies vienu risinājumu un civilprocesā ir būtiski atšķirīgs?

E. Danovskis.

Es pieļauju, ka šeit vajadzētu rūpīgāk iepazīties ar šo attiecīgo normu izstrādes materiāliem. Es... man uz šo jautājumu nav sagatavotas tādas detalizētas atbildes. Vienīgi... nu, viņš jau nav atšķirīgs tikai ar administratīvo procesu vien. Arī ar kriminālprocesu. Vai tad gadījumā, ja valsts ir cēlusi nepamatotu apsūdzību pret personu, arī valstij ir jāatmaksā nepamatoti apsūdzētajiem advokāta izdevumi? Taču nē.

G. Kūtris.

Vēl viens jautājums saistībā ar to, ko jūs tā īsumā teicāt, ka pēc būtības pieeja tiesai ietver sevī šo visu izdevumu atlīdzību... tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu...

E. Danovskis.

Nē. Es teicu, ka viņa ir saistīta ar pieeju tiesai... šie tiesāšanās izdevumi ietilpst Satversmes 92. panta pirmā teikuma tvērumā, ciktāl tie ir saistīti ar pieeju tiesai. Es... nu, pirmām kārtām par valsts nodevām. Tā nūdien ir stabila prakse, tas tiek atzīts par šķērsli, par pieļaujamu šķērsli. Vēl... taču man katrā ziņā prasītos rūpīgāk apsvērt, vai tiešām tie visi tiesāšanās izdevumi... vai visi tiesāšanās izdevumi ir saistīti ar pieeju tiesai, tajā skaitā tādi, kuri rodas tiesāšanās gaitā un pēc tiesāšanās.

G. Kūtris.

Vēl tiesnešiem būtu jautājumi? Paldies.

Vai lietas dalībniekiem nav kādi jautājumi? Pieteikuma iesniedzējiem? Saeimas pārstāvim?

E. Pastars.

Man ir viens jautājums.

Sakiet, vai administratīvajā procesā viena no atšķirības pazīmēm varētu būt prettiesiskās rīcības konstatēšanas obligātums? Nu... izņemot tos dažus specifiskos gadījumus, kur nav vajadzīga prettiesiskā rīcība?

E. Danovskis.

Vai varētu vēlreiz?...

E. Pastars.

Respektīvi, tiesa jums jautāja par atšķirību starp civilprocesu un administratīvo procesu juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzināšanā... vai viena no pazīmēm varētu būt Zaudējuma atlīdzināšanas likuma 1. pantā noteiktais pienākums konstatēt prettiesisko rīcību un cēlonisko sakaru starp sekām un prettiesisko rīcību?

E. Danovskis.

Nu... es nedomāju, ka šī būtu izšķiroša atšķirība. Nudien nē... Protams, ka šeit atšķirās civilprocesa un administratīvā procesa norise. Tas ir tiesa, ka administratīvajā procesā tiesa pati, ja mēs runājam tieši par administratīvo procesu tiesā... arī vispār iestādēm... jau iestāde un arī tiesa aktīvāk iesaistās lietas izskatīšanā, tas ir neapšaubāmi nekā civilprocesā. Taču, kā tas tieši.. kā šī atšķirība ir attiecināma uz atšķirīgo tiesāšanas izdevumu regulējumu attiecībā uz advokātiem un ne advokātiem, es to šodien negribētu izpaust...

E. Pastars.

Bet vai varētu precizēt tad tā... Vai administratīvajā procesā var atlīdzināt zaudējumus, kuri radušies ne prettiesiskas rīcības dēļ, izņemot tos speciālos gadījumus, kas likumos ir noteikti.

E. Danovskis.

Nē... Bet nu ir gadījumi, kad ir jākonstatē prettiesiska rīcība un tas ir valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums... Nu un tad Administratīvā procesa likuma 85. un 86. pants arī vēl...

E. Pastars.

Bet tad Zaudējumu atlīdzināšanas likumā minētā, ko Osipovas kundze jums jautāja, šis konkrētais pants par juridisko izdevumu atlīdzinājumu, viņš ir iespējams arī tiesas rīcības gadījumā?

E. Danovskis.

Nē.

E. Pastars.

Nē.

G. Kūtris.

Vai jautājumi kādi vēl būtu? Paldies, Danovska kungs.

Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi lietas dalībniekiem? Vai lietas dalībniekiem ir kādi savstarpēji jautājumi? Nav.

Vai lietas dalībniekiem ir nepieciešams īpašs laiks pagatavoties debatēm? Īpaši nav... ja?

Tad tiesa izsludina pārtraukumu uz 30 minūtēm, tas ir, plkst. 11.30 turpināsim tiesas sēdi.

(Pārtraukums.)

G. Kūtris.

Turpinām tiesas sēdi.

Pieaicinātās personas visas ir uzklausītas. Visi jautājumi vajadzīgie ir uzdoti vai precizēti un varam pāriet pie nākamās tiesas sēdes stadijas — Lietas dalībnieku debates.

Cik ilgs būtu nepieciešams? Formāli tomēr ir jānoskaidro šis jautājums.

I. Volkova.

Domāju, ka 15 minūtes.

G. Kūtris.

Un Saeimas pārstāvim?

E. Pastars.

Man arī pietiks ar 15 minūtēm.

G. Kūtris.

Labi... Tad, lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pārstāvei... jums vārds!

I. Volkova.

Godājamā tiesa! Gatavojot konstitucionālo sūdzību, es padziļināti iepazinos ar Satversmes komentāriem un plašāk analizēju apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 92. panta trešajam teikumam. Proti, es paļāvos, ka Satversme komentāros ir rakstīta patiesība.

Tomēr uzklausot visu iesaistīto personu viedokļus, es piekrītu tam, ka saistībā ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzināšanu būtu jārunā par Satversmes 92. panta pirmo teikumu. Un precīzāk, par pieeju tiesai.

Attiecībā uz diskusiju par to, vai tiesības saņemt ar lietas vešanu saistītos izdevumus, atlīdzinājums izriet vispār no Satversmes, es gribu teikt, ka noteikti izriet. Bet pretējā gadījumā cilvēku īpašumtiesības nevarētu ierobežot, proti, gadījumā, ja šīs tiesības saņemt ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzinājumu neizrietētu no

Satversmes, tad nebūtu iespējas paredzēt Civilprocesā, ka tikai ar zvērinātu advokātu sniegto juridisko palīdzību saistītos izdevumus var atlīdzināt personai.

Satversmes komentāros saistībā ar pieeju uz tiesu ir minēts, ka garantējot tiesības uz tiesas pieejamību, valstij ir jāraugās, lai pieeja tiesai būtu nodrošināta ievērojot vienlīdzības principu. Vairākkārtīgi šī procesa gaitā tika izskanējis tas, ka juridisko palīdzību personai var sniegt gan jurists, gan zvērināts advokāts. Tas izriet no Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma. Tātad personām, kurām ir trūcīgas personas statuss, valsts tāda jurista, kurš nav zvērināts advokāts, juridisko palīdzību apmaksā, savukārt, personai, kurai ienākumi var būt ir par vienu eiro vairāk un viņa nevar iegūt trūcīgās personas statusu, valsts nerada tādu mehānismu, lai par tā paša jurista sniegto juridisko palīdzību persona, kura ir izmantojusi šo juridisko palīdzību, saņemtu ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzināšanu, ja šī persona ir pamatoti vērsusies tiesā vai pret to nepamatoti ir vērsusies tiesā cita persona.

Man nav saprotams, kāpēc vienā gadījumā jurista sniegtā juridiskā palīdzība ir pietiekami kvalificēta, lai to apmaksātu, savukārt otrā gadījumā tā it kā nebūtu uzskatāma par tik kvalitatīvu, lai valsts radītu tādu mehānismu, kas nodrošinātu to, ka personai, kura ir izmantojusi šāda jurista sniegto palīdzību, tiktu garantēta ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzinājums.

Civilprocesa likuma 33. pants kopsakarā ar 41. un 44. pantu paredz valsts nodevas un citu tiesāšanas izdevumu atlīdzināšanu, ja persona tiesā ir vērsusies pamatoti, proti, vai pret to ir vērsusies persona nepamatoti.

Ja šai personai nav iespēju saņemt ar juridiskās palīdzības sniegšanas saistītos izdevumus un to atlīdzinājumu, tad uzskatu, ka var runāt par to, ka pieeja tiesai ir nepamatoti ierobežota.

Es vēlos uzsvērt to, ka es saprotu, ka valsts var grozīt sistēmu un, proti, veidot tādu sistēmu, kurā būtu paredzēts tā saucamais advokātu process. Es noteikti tādu sistēmu respektētu un nevienā gadījumā neiebilstu pret tādas sistēmas izveidošanu, bet šobrīd tāda sistēma nav izveidota. To mēs dzirdējām arī no Tieslietu ministrijas pārstāves puses un pastarpināti es to sadzirdēju arī no Saeimas pārstāvja puses, un tāpēc to, ko es biju gatavojusies saistībā ar iespējamo variantu par to, ka gadījumā, ja tiktu uzskatīts, ka advokātu process jau šobrīd Latvijā pastāv, es plašāk neanalizēšanu. Proti, es biju sameklējusi Tienešu ētikas principus Kanādā un varas atzaru sadarbības doktrīnu, kurai, teiksim tām, Satversmes tiesa netieši ir piekritusi tienešu algu lietā, proti, ka ar tiesu sistēmu saistītai institūcijai, kas mums ir Tieslietu padome, būtu jānotiek konsultācijām ar likumdevēju. Pēc manā rīcībā esošās informācijas, tāda konsultēšanās nav notikusi par advokātu procesa izveidošanu, tādēļ par šo plašāk īsti nerunāšu.

Tāpat es biju analizējusi arī Venēcijas komisijas pētījumu par pieeju konstitucionālai tiesai, bet, manuprāt, mēs šobrīd nevaram runāt par advokātu procesu, tāpēc arī šo pētījumu es plašāk neanalizēšu. Vienīgi varu teikt to, ka iepriekšējais Saeimas pārstāvis vienā no tiesas sēdēm, tām divām, kas mums ir bijis, minēja to kā piemēru, ka Vācijā šādus izdevumus, kādus prasa konstitucionālās sūdzības iesniedzējs... prasīja tiesā, neatlīdzina. Bet es vēlos norādīt to, ka Vācijā ir tas saucamais advokātu process un arī Satversmes tiesā tur pārstāvēt var tikai

zvērīnāts advokāts. Šobrīd Latvijas Satversmes tiesā varu pārstāvēt arī es, kas ir tikai jurists.

Ievērojot minēto, es gribētu teikt par to, ka apstrīdētā norma neatbilst nedz Satversmes 91. pantam, nedz Satversmes 92. pantam un tāpēc tā būtu atzīstama par spēkā neesošu.

Paldies.

G. Kūtris.

Paldies.

Vārds tiesas debatēs Saeimas pārstāvim.

E. Pastars.

Godātā tiesa! Pirmkārt, pirmā lieta, uz ko es gribētu vērst tiesas uzmanību, ir tas, vai kāda starptautiska tiesa, tiesu institūcija ir vērtējusi Satversmes 92. panta vai līdzības normas esamību viņu attiecīgajā konvencijā saturu.

Un tādu lietu mēs varam atrast, kas ir izskatīta 2011. gadā, lieta... es teikšu latviski „MGL Limited pret Apvienoto Karalisti”, kurā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir vērtējusi konvencijas 6. panta piemērošanu kontekstā ar 10. pantu. Un šajā lietā ir skaidri norādījusi, ka attiecībā uz Civilprocesā atlīdzināmiem juridiskiem izdevumiem, likumdevējam ir maksimāla rīcības brīvība un šajā lietā, tad tieši konkrēti 200. sprieduma paragrāfā tiesa ir lietojusi, ka likumdevēja rīcības brīvība ir tik plaša, īstenojot sociālās un ekonomiskās politikas, ka tiesa pārbaudītu to vienīgi tad, ja tā būtu acīmredzama nesamērība vai manifestējoši nesamērīga.

Un no šī sprieduma arī neizrietēja, ka Satversmes tiesa atrastu juridisko izdevumu atlīdzināšanu kā tiesības uz taisnīgu tiesu automātisku vai neatņemamu sastāvdaļu, bet to kā likumdevēja rīcības brīvību, kas ir maksimāla un tiesā... pēc iespējas ar mazāku rīcības brīvības pārbaudi tiesas procesā.

Un jāsaka, ka arī no metodoloģijas viedokļa šajā procesā tas diezgan labi parādījās, ko atzina arī pieteikuma iesniedzēja pārstāvis, ka šis nav Satversmes 92. panta trešā teikuma jautājums, ko apliecina arī iepriekšējā procesa laikā arī iepriekšējais Saeimas pārstāvis, gan arī vairākas pieaicinātās personas, proti, ka vērtšanās tiesā tiesvedība neatkarīgi no personas subjektīvās motivācijas nav un nevar būt prettiesiska rīcība vai nepamatota rīcība trešā teikuma izpratnē. Varētu teikt tā, ka no vērtšanās tiesā personai nerodas kādas prasījuma tiesības, mantiska rakstura tiesības pret otro pusi tikai tāpēc, ka viņa ir vērsusies tiesā.

Un jāsaka, ka tas, ka kādu prasību atzīst par nepamatotu tiesa... Tas nenozīmē, ka ir veidojies nepamatots tiesību aizskārums 92. panta izpratnē. Tas, ka šie divi vārdi ir vienādi, var būt nepamatota rīcība, nepamatots aizskārums, nepamatota prasība, tad varētu teikt, ka no gramatiskās interpretācijas metodes viedokļa ļoti vilinoši šķistu teikt, ka jā, trešais teikums attiecas. Tomēr es aicinātu varbūt nekrīst vilinoša kārdinošajās gramatiskās interpretācijas lamatās, un vērst uzmanību uz būtību, ko minēja arī Danovska kungs, ka ja interpretētu, ka vērtšanās tiesā ir tiesvedības process un patiesībā var būt prettiesiska vai pat nepamatota rīcība, tas nonāktu acīmredzamā pretrunā ar šī paša panta pirmo teikumu, ka ikvienam ir tiesības uz taisnīgu tiesu.

Bet vienlaikus es gribētu teikt, ka ir pamatoti tiesas jautājumi, kuri bija ļoti daudz, ko darīt ar ļaunprātīgu... ja tiešām varētu pieņemt situāciju, ka kāda persona tiešām tiesā vērsas ļaunprātīgi, kā tad rīkoties? Patiesībā šī ir ļoti interesanta tiesību politiska diskusija, kura, kā jau jūs teicāt, ministrijas pārstāve arī apliecināja, šobrīd notiek, un vairākās valstīs, arī Latvijā, ir dažādi paņēmieni.

Viens no paņēmieniem, kāds ir, piemēram, Satversmes tiesas likumā un Administratīvajā procesa likumā, ir acīmredzami nepamatotu pieteikumu atsijāšana lietas ierosināšanas laikā, kas, protams, ir labāk nekā nekas, bet dod zināmus rezultātus.

Otrā lieta, kas varētu raksturot anglo-sagšu zemēm, atzīt, piemēram, pieteicēju par uzmācīgu vai kaitīgu prāvnieku un tādā veidā arī uzlikt gan visus tiesāšanās izdevumus, gan pat arī kādas soda naudas vai aizliegšanu vairāk vērsties tiesā. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesā, ja kāda no pusēm sniedz nepatiesu informāciju, kā no tiesas izskanēja jautājumi Latvijas procesu sakarā, tad tiek vienkārši izbeigts un persona zaudē tiesības uz lietas izskatīšanu Cilvēktiesību tiesā.

Citiem vārdiem sakot, apstrīdētā norma nav tas līdzeklis, kurš būtu jāizmanto, lai atrisinātu šo problēmu. Apstrīdētā norma runā tikai par pietiekoši šauru sadaļu, par ar lietas vešanu saistītiem izdevumiem, par advokāta izdevumiem un ja pat apstrīdēto normu izpēta tādā ideālā redakcijā, kā to vēlas pieteikuma iesniedzēja, tas tāpat šo ļaunprātīgo situāciju nerisinātu, jo tik un tā tikai būtu jāmaksā arī par jebkura jurista pakalpojumiem. Tas pēc būtības situāciju neatrisinātu. Tā ir atsevišķa tiesību politiska diskusija, kurai, protams, Satversmes tiesa var pievērsties, un, tā, kā mēs jau dzirdējām lietas izskatīšanas laikā, ir Tieslietu ministrijas darba kārtībā. Un arī „Jurista Vārdā” ir atrodamas vairākas publikācijas, piemēram, Ingas Bites-Percevas publikācija 2004. un 2005. gadā, kur viņa arī vērs uzmanību uz to, Civilprocess varētu būt papildināms ar šo ļaunprātības elementu izskaušanu, ja to var konstatēt.

Līdz ar to, ņemot vērā iepriekš minēto, gribētu tiešām aicināt tiesu distancēties no trešā teikuma izvērtēšanas šajā lietā un fokusēties tieši uz pirmā teikuma izvērtēšanas... apstrīdētās normas pirmajam teikumam.

Citādi es teiktu, ka varētu rasties arī zināmas negatīvas konsekvences, kā tas bija 2004. gadā, kad bija vairāki mēģinājumi iztulkot kādu rīcību vai vērsanos Administratīvajā tiesā par ļaunprātīgu un tādā veidā mēģinot šo vērst pretēju prasību civilprocesa ietvaros, kas nozīmē, ka atzīstot kādu.. teiksim tā... nepamatotas prasības iesniegšanu tiesā par prettiesisku rīcību, Satversmes tiesas 92. panta trešā teikuma izpratnē, faktiski mēs pavērtu iespējamās interpretācijas durvis citiem gadījumiem, kad personas izmanto savas tiesības. Varbūt sākumā viņas nemaz nezina, vai viņām ir taisnība vai nē, jo bieži vien vajadzīgi pat divi lietu izskatīšanas cikli — Augstākās tiesas Senāts pilnā sastāvā, lai noskaidrotu, kāda tad ir patiesība. Un šādos gadījumos tad nevarētu teikt, ka personai vajadzēja zināt, ka viņa vērsas ar pamatotu vai nepamatotu prasību.

Tāpat būtu svarīgi atzīmēt, ka jāvērs skaidra atšķirība starp juridiskās palīdzības izvēli administratīvajā procesā un tiem, ko mēs šodien izskatām. Administratīvajā procesā ir divi atsevišķi aspekti. Administratīvajā procesa 18. pants, kurā nav nekāda valsts nodevas atlīdzināšana, protams, kam nav nekāda sakara ar to,

ko ... teiksim tā... ar tiesisku vai prettiesisku rīcību šīs lietas kategorijas izpratnē un Zaudējumu atlīdzināšanas likuma juridiskās palīdzības izdevumi, kuros obligāts kritērijs atlīdzināšanai, kā to nosaka attiecīgā likuma 1. pants, tātad Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1. pants, ir prettiesiska rīcība, kurā ir obligāti jākonstatē cēloņsakarība un sekas. Un tas ir būtiski atšķirīgi no šīs lietas, kur tiesai, lai īstenotu apstrīdēto normu, nav jākonstatē, ka ir bijusi prettiesiska rīcība vai ir bijuši cēloņsakarība un konkrētas sekas.

Tāpat ir svarīgi atzīmēt, ka... 92. panta pirmais teikums neprasa obligāti visos procesos ietvert vienādi noregulētu juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzināšanu. Nu, piemēram, Satversmes tiesas procesā tāda nav vispār. Mēs taču neapgalvosim, ka Satversmes tiesas process ir pretrunā ar Satversmes 92. pantu, jo, piemēram, ja šajā lietā pieteikuma iesniedzēji gūtu uzvaru, viņiem juridiskās palīdzības izdevumus jau neviens neatlīdzinātu. Un mēs taču nevaram teikt, ka tas ir Satversmes 92. panta pārkāpums.

Tāpat apstrīdētajā normā paredzamais nav valstij pierēķināma rīcība. Satversmes tiesas procesā tas šobrīd arī ir vairākkārt jau izskanējis.

Tāpat tiesas procesa laikā vairākkārt izskanēja atsauce uz 2003. gadā izspriestajām lietām par Satversmes 92. panta ceturto teikuma interpretāciju. Jā, pieteikuma iesniedzēja precizēja prasījumu, ka ceturtais teikums netiek apstrīdēts.... tomēr šajā lietā vairākkārt bija norādes uz to, ka šajā lietā termins „advokāts” ir tulkojams paplašināti.

Es gribētu vērst tiesas uzmanību uz vairākiem aspektiem, ka nevajadzētu vilkt tiešu analogiju ar šīm lietām vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, viena no šīm lietām, kas tika izspriesta jūnijā 2003-04-01 šo terminu paplašināja ne jau terminoloģisku nolūku dēļ, lai to izmantotu visos likumos tulkošanai, bet gan tādēļ, lai pateiktu, ka ja valsts vēlas veidot valsts nodrošinātas juridiskās palīdzības sistēmu, viņai nav obligāti jāpaļaujas tikai uz advokātiem. Tad, pildot šo sociālo funkciju, valsts var pielietot kādas nevalstiskās organizācijas, it īpaši imigrācijas jautājumos, kas ir pasaulē raksturīgi. Tas bija šī sprieduma mērķis un būtība. Un savukārt rudenī izspriestā daļa tikai pateica, ka šo teikumu, tiesības uz advokāta palīdzību, nevar izmantot, lai ierobežotu pamattiesības. Tātad interpretē pamattiesības, lai ierobežotu pamattiesības, proti, ka pārstāvis var būt arī cits, ne tikai advokāts. Bet šis teikums noteikti nav jātulko kā tāds, ka visos likumos, kur ir rakstīts „advokāts”, tajā skaitā Kriminālprocesā... vai vēl kādā citā likumā, ka tur visur tagad var ielasīt jebko citu.

Šis spriedums nebija arī par juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzināšanu, jo, ja iepazīstas ar Satversmes tiesas lietu arhīva lietas materiāliem, tad var redzēt, ka paralēli bija arī lieta par apstrīdētajām normām. Satversmes tiesā viņa netika ierosināta un netika izskatīta tajā laikā. Tas, līdz ar to, ir šodienas jautājums un šajās lietās, kas ir procesa laikā izskanējušas, šis jautājums pēc būtības nav ticis izspriests. Un uz to nevajadzētu atsaukties kā uz izspriestu jautājumu, kurš būtu it kā jāpārskata. Tas ir cits jautājums par pārstāvību, par pārstāvja izvēli.

Tādēļ arī zināmā mērā pārsteidza arī pieteikuma iesniedzēju pārstāvja viedoklis, ka jo pēc būtības ir aicinājums ir, ka advokāta process var būt atbilstošs

Satversmei, tas pēc būtības vēl vairāk ierobežos personu tiesības izvēlēties savu pārstāvi. Šī norma neierobežo personas tiesības izvēlēties savu pārstāvi.

Šajā lietā arī vairākkārt tika pausta norāde uz to, ka advokāts nav jebkurš juridiskās palīdzības sniedzējs. Pirmkārt, tā ir īpaši regulēta profesija. Advokāts nevar veikt pārstāvību, nesniedzot juridisko palīdzību, kā to var darīt citas personas. Advokāts ir kvalificēta juridiskās palīdzības prezumpcija. Tā ir tiesību aizstāvības jēga, kas skaidri uzsvēta Advokatūras likumā.

Var teikt tā, ka advokāta sniegtais pakalpojums ir kvalitatīvāks pēc būtības. Tas ir valsts garantēts. Advokāta darbības mērķis nav peļņas gūšana. Savukārt citiem juristiem tas tā noteikti ir. Un ir svarīgi, kā arī, ko Advokātu padomes pārstāvis lietas gaitā norādīja, ka advokātam lieta ir jāturpina neatkarīgi no tā, vai klients turpina maksāt vai nē. Diez vai šādas prasības ir jebkuram juristam, kurš nav advokāts.

Faktiski šī lieta ir arī par to, ka advokāts nav tikai jurists. Viņš ir faktiski tiesai piederīga persona. Kā Muciņa kungs izteicās, tiesa ietver arī advokātus. Un šie pienākumi, kas advokātam būs publiskās interesēs, prasa zināmas atšķirības arī tiesībās. Un šī apstrīdētā norma ir viena no tām, kas šo atšķirību iezīmē.

Varbūt mazliet emocionāli varētu teikt, ka ja šī norma tiktu atzīta par neatbilstošu Satversmei, kam Saeima, protams, nepiekrīt, šis būtu zināms tāds motivācijas trūkums kļūt par zvērinātu advokātu. Jo patiesībā tad šis institūts varētu pilnvērtīgi darboties tikai pēc tam tikai kriminālprocesā un nevis civilprocesā.

Summējot iepriekš teikto, Saeima atkārtoti, ka šeit normai ir leģitīms mērķis un tās virsmērķis ir personu tiesību aizsardzība un demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība, kas ietver sevī kvalitatīvu tiesību funkcijas nodrošināšanas vajadzību, garantējot efektīvu pārstāvību tiesā. Līdzekļi, ar ko ir izraudzīta apstrīdētā norma, ir piemēroti mērķa sasniegšanai un jāsaka, ka saudzējošāks līdzeklis nav vis katrs kurš līdzeklis, kā jau Satversmes tiesa to norādījusi lietā 2004-18-0106, ka par to, ka ne jebkurš līdzeklis ir saudzējošāks... tikai tāds, ka ļauj sasniegt mērķi tādā pašā kvalitātē.

Un kā mēs... ne tikai procesa laikā, bet arī šobrīd tika izklāstīts, ka advokātu spējas ir prezumējamas un viņi principiāli atšķiras savā statusā no jebkura cita jurista, lai pretendētu uz atlīdzinājumu kā saistību uz likuma pamata, ko labi norādīja Muciņa kungs, ka tā nav saistība uz līguma, bet saistība uz likumu, proti, Civilprocesa likuma 33. panta pamata.

Jāsaka, ka šī apstrīdētā norma arī nesamērīgi neierobežo personu tiesības, jo patiesībā no 92. panta viedokļa nemaz neizrietētu pienākums vispār noteikt šādu sistēmu atlīdzināt juridiskās palīdzības izdevumus. Un šis ierobežojums ir pietiekami saprātīgs, turklāt ne visos gadījumos ir jāpiespriež tiesai tāda summa, kādu advokāts ir prasījis. Tiesnesis var arī teikt, ka nē, šis advokāta honorārs tik vienkāršai lietai ir pārāk augsts un viņš tiks samazināts. Un tiesai ir iespēja to vērtēt.

Tāpat svarīgi ir, ka sekmīgums nav kritērijs. Var arī būt tā, ja izsakāmie salīdzinoši, ka... lidmašīnas avārijas gadījumā otrais pilots nostrādā labāk nekā pirmais, tas jau nenozīmē, ka tiek mainītas pirmā pilota kvalifikācijas prasības. Katrā gadījumā var arī jaunam juristam kādreiz var būt lielākas priekšrocības tādā sacīkstē

kādreiz nekā vecākam juristam, kas ir advokāts. Bet no tā, ka kādreiz vienam veicas labāk vai citam veicas sliktāk, nav jāmaina juridiskais statuss un šīs lietas būtība.

Tāpat arī ļoti uzmanīgi mēs aicinātu vērtēt secinājumu, ka ir lēti juristi un dārgi advokāti. Bieži vien var būt arī pavisam otrādāk.

Un arī citu valstu prakse būtu izmantojama ļoti rūpīgi, jo, kā jau arī Tieslietu ministrijas pārstāve teica, ka nav vienota standarta Eiropas Savienībā par to, kā būtu jānodrošina pārstāvības tiesības un to atlīdzināšana. Tas ir līdzīgi kā Cilvēktiesību tiesa, ka to var attīstīt kā principu tikai tad, ja mēs varam atrast dominējošo pazīmi visā Eiropas... viņu gadījumā Padomes tiesību telpā.

Tāpēc, ņemot vērā iepriekš minēto, es aicinātu godāto tiesu atzīt apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un arī 91. pantam kā tas ir jau minēts iepriekš lietas izskatīšanas laikā un arī ar šodien minētajiem argumentiem.

Paldies.

G. Kūtris.

Paldies.

Tiesu debates pasludinu par slēgtām.

Vai lietas dalībniekiem ir vēlēšanās teikt repliku?

I. Volkova.

Pavisam īsi varbūt.

Godājamā tiesa! Es īsti nepiekrītu Saeimas pārstāvja viedoklim par to, ka apstrīdētā norma neierobežo personas izvēli saistībā ar pārstāvi. Arī lietas gaitā izskanēja par to, ka tā materiāli motivē... Īss piemērs. Ja personai nav naudas līdzekļu, lai samaksātu par juridisko palīdzību, viņai tie naudas līdzekļi ir jāaizņemas. Viņa zina, ka viņa varēs atdot tos naudas līdzekļus tajā brīdī, kad viņa vinnēs. Tāpēc šajā gadījumā viņa ir ierobežota izvēlē. Viņai ir jāvēršas pēc juridiskās palīdzības tikai pie zvērināta advokāta, jo tikai tajā gadījumā viņa varēs saņemt tiesāšanās izdevumus.

Paldies.

G. Kūtris.

Saeimas pārstāvis vēlas ko teikt?

E. Pastars.

Tikai īsu repliku.

Pirmkārt, pārstāvja izvēlei nebūtu jābūt atkarīgai tikai no atlīdzības, jo arī, pat ja tiesas process ir sekmīgs, tas negarantē, kā teica Tieslietu ministrijas pārstāve, ka šī summa patiesībā tiks piedzīta, jo parādnieks var būt arī maksātnespējīgs. Un šajā gadījumā valsts tiešām ir motivējusi personas vērsties pie kvalificētiem juridiskiem palīgiem, proti, advokātiem, un paši par sevi izdevumu atlīdzināšana, vai viņi būs atlīdzināti vai nē un kādā apmērā, tā ir pārāk tāla tiesiskā cerība, lai teiktu, ka jau vērsšanās tiesā laikā tā būtu likumiski aizsargāta.

G. Kūtris.

Paldies.

Ar to lieta arī ir izskatīta un paziņoju, ka tiesas spriedums tiks pasludināts
7. februārī, piektdien, plkst. 10.00.

Paldies. Līdz ar to lieta ir izskatīta.